

le monde de l'ESPÉRANTO

numéro
602
2019-1

DOSSIER

La création littéraire en Espéranto à l'heure actuelle

PAGE 8

ACTUALITÉS

Trois en un :
trois Forums UNESCO-ONG à Tunis

PAGE 5

- L'actualité de l'espéranto
- La vie de l'association
- Culture et voyages

espéranto
France

4,50 €

éditorial • frontartikolo

Bienvenue dans notre nouveau numéro du Monde de l'Espéranto. Pour différentes raisons sa préparation a été longue, très longue, trop longue. Non que nous manquions de matière, c'est plutôt l'inverse. La vie en Espéranto est riche d'événements, et nous avons à cœur de vous faire vivre cette richesse. Les relations avec l'UNESCO sont au beau fixe. Les activités traditionnelles en France telles que tournées de conférences, organisation de manifestations locales, présentation de l'espéranto sur des stands ou lors de journées spéciales ont toujours beaucoup de succès. Sans oublier les fêtes Zamenhof. La culture espérantophone est bien vivante, vous verrez dans le dossier de nouveaux aspects concernant romans et poésie.

Après avoir assuré pendant des années la mise en page de notre revue, Bruno Flochon a souhaité mettre un terme à sa collaboration. Sa prestation professionnelle ne s'est d'ailleurs pas limitée à la mise en page, mais il a aussi contribué à la rédaction. Le Monde de l'Espéranto est devenu une revue remarquable. Je tiens à le remercier vivement pour son travail, ce fut un plaisir de travailler avec lui. Autant dire que trouver un remplaçant à Bruno n'a pas été facile. Bienvenue à notre nouvelle collaboratrice, Marine Jarry, que nous vous présenterons dans le prochain numéro.

Claude Nourmont, rédacteur en chef

Bonvenon en nia nova numero de Le Monde de l'Espéranto. Pro diversaj kialoj ĝia preparo estis longa, tre, tro longa. Ne mankas al ni materialo, tute inverse. La vivo en Esperantujo riĉas je eventoj, kaj ni strebas vivigi al vi tiun riĉecon. La rilatoj kun Unesko tute glatas. La tradiciaj aktivaĵoj en Francio, kiel prelegvojaĝoj, organizo de lokaj eventoj, prezento de Esperanto ĉe budoj aŭ okaze de specialaj tagoj daŭre havas sukceson. Sen forgesi Zamenhof-festojn. La Esperanto-kulturo bele viglas, novajn aspektojn rilate al romanoj kaj poezio vi trovos en la koncerna dosiero.

Post multjara prizorgado de la enpaĝigo de nia revuo, Bruno Flochon ne plu deziris daŭrigi sian ĉi rilatan kunlaboron. Li cetere ne nur teknike prizorgis la aferon, sed ankaŭ enhance kontribuis. Kaj li grave helpis, ke Le Monde de l'Espéranto iĝu rimarkinda revuo.

Mi ĉi tie varme dankas lin pro la profesieca laboro, estis plezuro labori kun li. Evidente trovi anstataŭanton por Bruno ne estis facile. Bonvenon al nia nova kunlaborantino Marine Jarry. Ŝin ni prezentos en la venonta numero.

Claude Nourmont, ĉefredaktoro

ACTUALITES

► Trois en un : trois Forums UNESCO-ONG à Tunis p.5

DOSSIER

► La création littéraire en espéranto à l'heure actuelle p.8

ASOCIA VIVO

► Trilanda kongreso en Zweibrücken p.15

VOYAGE

► Malpermesitaj urboj p.18

Revue d'espéranto fondée en 1908, éditée par Espéranto-France, 4 bis rue de la Cerisaie, F-75004 Paris

Tél. 01 42 786 886 - www.esperanto-france.org

Tout (sauf réd.) : info@esperanto-france.org

Trimestriel : 4 n° par an - Dépôt légal à parution

Tous droits de reproduction réservés

Les opinions exprimées n'engagent que leurs auteurs et ne représentent pas nécessairement celles de l'association ou de la rédaction.

Directeur de publication : A. Rousseau

Rédacteur en chef : Claude Nourmont

mondo@esperanto-france.org

Envoi des articles 1 mois avant parution

Liste des contributeurs 602

B. Behra, L. Bryant Ross, J. Caubel, R. Coquisart
M. Crépatte, Y. et J. Dumoulin, N. Else, Espéranto-Vendée, M. Grasjean, HORI J., A. Jausions, F. Maia Jr, F. Martorell, B. Moon, Y. Nicolas, Revuo Esperanto, G. Tabard, R. Triolle, UEA (GK), A. Montagut.

Crédits photographiques :

HORI J., B. Moon et suivant indications

Publicité/annonces : à la rédaction

Impression : Onlineprinters.fr

Imprimé en mars 2019

Mise en page : Marine Jarry

ISSN 1628-1942

Congrès mondial

Message de Audrey Azoulay

Directrice générale de l'UNESCO, à l'occasion du Congrès mondial de l'association universelle d'espéranto

Je suis heureuse de pouvoir adresser ces mots de soutien aux participants du 103e Congrès mondial de l'Association universelle d'espéranto.

Vous avez la chance de vous réunir dans cette magnifique ville de Lisbonne, une ville chargée d'histoire, qui s'est construite au carrefour de différentes cultures, une ville ouverte sur le monde, à la pointe de la péninsule ibérique.

Je ne doute pas que ce cadre exceptionnel saura vous inspirer de fructueux échanges. Comme vous le savez, l'UNESCO soutient l'enseignement de l'espéranto depuis de nombreuses années.

Notre Organisation partage en effet avec le mouvement espérantiste des valeurs communes : l'aspiration à construire un monde de paix, l'entente entre les peuples, le respect de la diversité culturelle, la solidarité par-delà les frontières.

Le ciment de toutes ces valeurs, c'est la capacité au dialogue, à l'écoute, au partage.

Les langues, qui sont le vecteur de ce dialogue, constituent donc, pour la mission que nous avons à accomplir, et pour la défense des valeurs qui sont les nôtres, un enjeu essentiel.

Nous nous devons de défendre les langues, notamment les langues rares, les langues autochtones, dont on sait qu'elles disparaissent aujourd'hui au

rythme d'une toutes les deux semaines – une perte irrémédiable pour le patrimoine de l'Humanité.

Nous nous devons aussi de défendre le multilinguisme, dans l'enseignement, via des politiques publiques, mais aussi dans l'espace virtuel de l'internet, afin de faire vivre la diversité linguistique et culturelle de toutes les communautés ; que chacune et chacun puisse s'approprier son histoire, son identité, à partir des ressources symboliques de sa communauté d'origine.

Cet engagement, c'est aussi le vôtre.

Car l'espéranto ne cherche pas à gommer la multitude des langues parlées dans le monde ; il représente au contraire un moyen de communication respectueux de toutes les langues, majoritaires ou minoritaires, et établit une communauté de locuteurs soustraite à toute hégémonie économique, politique ou culturelle.

Parler l'espéranto, c'est se hisser au niveau d'une conscience cosmopolitique, c'est être citoyen du monde – sans renoncer à ses attaches particulières.

Le thème retenu pour votre congrès cette année est :

« Cultures, langues, mondialisation : où voulons-nous aller ? »

La direction à prendre, c'est certainement celle que votre mouvement et notre Organisation indiquent depuis de nombreuses années : s'engager encore et toujours pour préserver et vitaliser cette composante essentielle du patrimoine immatériel de l'Humanité que

sont les langues ; défendre la diversité linguistique et promouvoir l'éducation multilingue.

Ainsi pourrons-nous bâtir un monde plus ouvert, plus inclusif et pacifique.

« Plusieurs voix, un seul monde » :

c'est le slogan de notre publication emblématique, le *Courrier de l'UNESCO*.

« Multaj voĉoj, unu mondo » :

c'est ainsi que se traduit en espéranto cet idéal que nous partageons – et qui est inscrit sur la version de notre revue qui paraît désormais en espéranto – *UNESKO-KURIERO*.

Il me reste à formuler, au nom de l'UNESCO, tous mes vœux de réussite pour votre Congrès.

Organisation
des Nations Unies
pour l'éducation,
la science et la culture

Audrey Azoulay
Lisbonne, 29 juillet 2018

Institutions

TROIS EN UN : trois Forums UNESCO-ONG à Tunis

Le Comité de liaison UNESCO-ONG, très riche des activités de ses quelque 350 Organisations Non-Gouvernementales n'a pas les moyens financiers en rapport avec ses ambitions. L'organisation de ses Forums dépend de l'invitation d'une ONG, dans le cas de Tunis, de l'Institut Arabe des Droits de l'Homme, et du financement par le Qatar. La politique de UEA est de participer autant que faire se peut avec un délégué du pays d'accueil. A Tunis, il s'agissait de Dorota Parzyszek et de Renée Triolle, une brillante occasion de montrer qu'il y a des espérantistes partout et que la langue fonctionne normalement. De plus l'empathie, la gentillesse de Dorota et sa connaissance de la Tunisie où elle vit depuis 29 ans ont été une source d'informations pour des délégués, restés uniquement à l'hôtel Golden Tulip !

9ème Forum International des ONG

26 et 27 septembre, sous le haut patronage du gouvernement tunisien représenté par son ministre de l'éducation, 9ème Forum International des ONG en partenariat officiel avec l'UNESCO « Un autre regard sur les migrations humaine » (Another perspective on migration, je ne sais pas le titre en arabe). Une quarantaine d'ONG avaient travaillé pendant deux ans sur cette problématique, UEA attirant l'attention sur le rôle de la langue dans le choix du pays d'accueil et les meilleures chances d'intégration. Si nous, Européens, pensons principalement à la migration des Africains à travers la Méditerranée, les migrations entre pays africains eux-mêmes, en Amérique Latine, et dans les pays asiatiques ne manquent pas ; officiellement 3,4 % de la population mondiale. Alors la migration, chance ou problème ?

Un intervenant compare la migration à l'huître qui subit un traumatisme quand le grain de sable s'introduit, mais qui donnera naissance à une perle ! Les migrants, acteurs du développement dans le pays d'accueil mais source d'appauvrissement de leurs pays d'origine. Quant à la résilience, beau mot intraduisible en arabe... l'accent est mis sur l'éducation. Comment gérer l'information ? Peu de journalistes d'investigation dans les pays de départ ou dans les camps, mais beaucoup de photos ou films sur les réseaux sociaux.

Journée de la Paix

28 septembre : Journée de la Paix, bousculée par les discours officiels très longs de la spécialiste du Programme, section de l'inclusion et des droits à l'UNESCO, du Président de la Commission Nationale des Droits de l'Homme du Qatar ou du Président de l'Institut Arabe des Droits de l'Homme, qui ont eu l'inélégance de disparaître aussitôt sans s'intéresser au travail des ONG : pendant deux ans, les ONG ont fait travailler des enfants sur « Imagine un drone ou un robot pour la paix ».

A partir des dessins, Claude Yvans, artiste vidéaste, a fait un montage remarquable (il a dû enlever les dessins d'Israël...). Si les enfants jouent tous à la guerre, comment jouer à la paix Comme l'a dit Michel Thouzeau, cheville ouvrière du projet des Éducateurs à la Paix, nous savons que faire, il suffit de le faire ! Stephen Binet et Claire Vernay ont interprété une chanson très émouvante « Un autre chemin... ». La Journée de la Paix fut aussi la journée culturelle, avec visite du musée du Bardo et ses remarquables mosaïques romaines, et une exposition de peintures et sculptures sur la paix.

Agir pour l'Égalité

29 septembre, Séminaire International « Agir pour l'Égalité » pour célébrer les 70 ans de la Déclaration Universelle des Droits de l'Homme et les 30 ans de l'Institut Arabe des Droits de l'Homme, dont le président a fait une très bonne analyse des inégalités et des défis. Si certains pays, comme la Tunisie, ont pris des lois pour soutenir l'inclusion, l'égalité et la non-discrimination, ce n'est pas le cas partout car nos standards internationaux ne sont pas applicables tels quels dans des pays dont la culture et la société sont très loin de nos critères, notamment en ce qui concerne la situation de la femme.

Comment avancer sans bouleverser complètement la société ? Parmi les outils et les perspectives, les nouvelles technologies bien sûr (adaptables car le débit ne permet pas photos, tableaux etc., et les universités ne considèrent pas comme valables les cursus à distance). A nouveau, l'éducation, la culture et les arts devraient jouer un rôle primordial.

La participation des ONG a été très variable selon les jours, mais nous avons pu prendre contact avec des représentants d'associations arabes (tunisiennes, algériennes, libanaises entre autres), présenter l'espéranto, langue équitable (même si beaucoup ont préféré les documents en français ou anglais plutôt qu'en arabe qui n'est pas leur langue de travail) et intervenir dans les ateliers.

Pour continuer, filmez-vous en train de lire un des articles de la Déclaration Universelle des Droits de l'Homme, dans n'importe quelle langue, à envoyer à #standup4humanrights

Renée Triolle, représentant de l'UEA à l'UNESCO

Institutions

RESOLUTION DU 103ème CONGRES MONDIAL D'ESPERANTO

Le 103ème Congrès Mondial d'espéranto, réuni à Lisbonne du 28 juillet au 4 août 2018, avec 1567 participants de 73 pays,

CONFIRME la brûlante actualité du thème du congrès « Culture, langues, mondialisation: où allons-nous ? », qui a été débattu tout au long de la semaine au cours de quatre différentes sessions qui ont bénéficié d'une large participation ; **CONSTATE** la concordance de ces discussions avec le 100ème anniversaire de la fin de la Première Guerre Mondiale, qui a marqué un tournant dans le processus de mondialisation ; **SOULIGNE** que les racines de la discrimination culturelle et linguistique

et des souffrances socio-économiques actuelles, vécues par une grande partie de l'humanité, se trouvent dans la longue histoire de la colonisation passée et contemporaine opérée par l'Europe et d'autres pays, et que les solutions à trouver nécessitent l'abandon de la vision coloniale du monde et des divisions de pouvoir ; **FAIT REMARQUER** que la langue neutre, l'espéranto, constitue un moyen puissant de décolonisation mentale, permettant de se connaître et se comprendre mutuellement au-delà des cadres habituels des privilèges et de l'exclusion ; **PLAIDE** pour qu'une attention soit accordée de toute urgence aux épineux problèmes de discrimination linguistique, culturelle et autres,

de souffrances et de meurtres, liés à la destruction de la nature et aux autres effets violents de la mondialisation ; **DÉCLARE** la volonté des locuteurs d'espéranto de collaborer aux actions visant à aider et à protéger les individus et les peuples contre cette violence et à contribuer au processus de décolonisation mentale dans tous les pays du monde ; et **APPELLE** les activistes espérantophones à une action de solidarité concrète avec ceux qui souffrent, y compris les migrants et les réfugiés, dans l'esprit des plus nobles traditions de notre mouvement.

Institutions

MESSAGE AU BRÉSIL

Chers amis du monde entier, chers frères et sœurs du Brésil, C'est avec une profonde tristesse que le monde a accueilli la nouvelle de l'incalculable perte qui vient cette semaine de frapper le Brésil ainsi que l'humanité du fait de la destruction par incendie du Musée National de Rio de Janeiro. Outre l'importante signification historique du Musée lui-même, ses collections constituaient un véritable trésor scientifique et culturel. En leur sein se trouvait le plus ancien fossile humain d'Amérique. Là travaillent plusieurs chercheurs dévoués, spécialistes des langues indigènes. Ses collections renfermaient des pièces géologiques, archéologiques et historiques uniques au monde. Cette destruction a été véritablement un très grand choc pour tous les hommes sincères qui s'intéressent à la culture et à la science sur notre planète. Il est déjà confirmé que la collection relative aux

langues indigènes est intégralement perdue, qui comprenait des photos, la carte originale des peuples du Brésil et autres documents sur les peuples brésiliens – ainsi que des enregistrements sonores, notamment musicaux, de langues indigènes n'ayant plus de locuteurs. Une telle tragédie se produit juste au moment où le monde se prépare à célébrer l'Année Internationale des Langues Indigènes, selon la déclaration de l'Unesco. Ce qui est arrivé est incroyable, même inimaginable. En tant qu'organisation espérantiste, qui compte par ailleurs deux Brésiliens au sein de sa direction et des centaines d'autres parmi ses membres, nous avons pour but de faciliter les relations spirituelles et matérielles de toutes sortes entre les hommes, c'est pourquoi nous sommes pleinement conscients du fait que les patrimoines matériel et immatériel, culturel et scientifique, sont les principaux piliers permettant de

considérer de façon autonome, en tant que groupes humains, notre destinée commune. Nous voulons présenter notre soutien et souhaitons beaucoup de force à ce pays ainsi blessé, restant à son entière disposition, notamment par l'intermédiaire de notre association locale Brazila Esperanto-Ligo. Pour cela, nous vous invitons, vous Brésiliens, à ne pas perdre espoir et à trouver dans cette souffrance, que nous partageons tous, le courage de continuer à travailler sans relâche à tout ce que signifie ce Musée National : l'émancipation et l'évolution de l'individu et du peuple par l'acquisition, l'entretien et le partage de l'amour du savoir. En cela vous honorerez l'histoire de ce Musée et lui permettrez vraiment de survivre. Courage, Brésil ! En toute solidarité, au nom de tous les espérantistes du monde,

Universala Esperanto-Asocio

Compte-rendu

Premier congrès africain des femmes

Organisé par Esperantista Virina Asocio en Afriko (Association espérantiste féminine — EVAA), le premier Congrès Africain des Femmes (Afrika Kongreso de Virinoj — AKVo) a eu lieu du 21 au 28 septembre à Moramanga, une ville accueillante d'environ 26 000 habitants, haut-lieu de l'histoire de la résistance malgache.

Le congrès a réuni 25 participant(e)s de diverses parties du pays et un de R. D. du Congo. Principaux organisateurs: Mme le pasteur Miora Raveloharison avec l'aide d'Alexandrine Omba, présidente de EVAA et d'autres Africaines. Le thème du congrès était : **“Les femmes espérantistes se lèvent pour la paix. Création d'EVAA”**. Le programme a été enrichi par des conférences de Mme Lala d'Antananarivo sur

l'état général de l'espéranto à Madagascar, de Mme Fafa sur Madagascar, sa culture et son peuple et de Joel Muhire sur le mouvement pour l'espéranto en R.D. du Congo. Venu de Rutshuru, Nord Kivu, une région particulièrement tourmentée en R.D. du Congo, le jeune chanteur Joe Mo (Joel Muhire) a participé à l'animation et donné quelques cours aux élèves du centre où a eu lieu le congrès. Dans ses chansons, il a exhorté les hommes et les femmes à être au premier plan pour montrer la voie aux enfants par leur comportement et leur exemple. Une visite du Musée National de la Gendarmerie a permis de connaître des données historiques sur Madagascar. Deux excursions ont conduit à la mine de nickel et de cobalt d'Ambatovy et au Parc National d'Andasibe-Mantadia, riche en lémuriens.

(d'après Espéranto-Vendée n° 130, novembre 2018 et Fernando Maia Jr)

<http://www.ipernity.com/blog/32119/4710316>

site :

<https://www.facebook.com/unuakongreso.devirino>

En bref

Un monde virtuel de plus en plus riche

250 000 articles dans la version espéranto de Wikipédia

Ce cap a été franchi le 17 septembre 2018. Ces articles sont détaillés et soigneusement contrôlés, ils ne sont pas produits par des robots. Plus de 300 personnes contribuent régulièrement à la rédaction de cette encyclopédie et les visiteurs mensuels sont presque 120 000.

<https://eo.wikipedia.org/wiki/Vikipedio:Ĉefpaĝo>
(info : GK UEA n°757)

Duolingo

Le site sur la Toile (et application pour téléphones) **Duolingo** a ouvert son premier cours d'espéranto en novembre 2014 et a immédiatement connu un fort succès avec 2000 débutants par jour. Après ce cours à destination des anglophones, un second cours d'espéranto pour les hispanophones a été lancé en octobre 2016 et a connu le même succès. On assiste donc à une explosion. Mai 2018 a vu la parution de la méthode pour les lusophones. Sont en préparation des cours pour les russophones, les germanophones, puis pour les francophones.

<https://fr.wikipedia.org/wiki/Duolingo>

(info : M. Grosjean)

Plus de 1000 groupes Facebook en espéranto ou sur l'espéranto !

Autour des intérêts les plus divers : associations locales ou internationales, centres culturels d'espéranto, organisateurs ou participants d'un événement, sympathisants de différentes causes, jardinage, écologie, discussions linguistiques, forums scientifiques, les chats en Espérantie, musique, bavardages à bâtons rompus, littérature en espéranto... Sans compter les nombreux groupes de discussion Yahoo, Google, ou autres forums créés pour les membres d'associations ou de groupes de travail.

<https://www.facebook.com/groups/596642617404663/permalink/628950424173882/>

Info : Leland Bryant Ross

LA CRÉATION LITTÉRAIRE EN ESPÉRANTO

À L'HEURE ACTUELLE

En préparation,
les prochains dossiers

LME 603 Espéranto et culture (3) :
Baldur Ragnarsson

Esperanto, peranto de kulturo

LME 604 Année Internationale des
langues autochtones

En tiu ĉi dosiero ni montras nur du aspektojn de la nuntempa kreado de Esperanto-literaturo. Alian fojon ni montru, kiom viglas la literatura aktivado en Esperantujo. Estas pluraj fakaj revuoj, kiuj interesiĝas pri literaturaj temoj: Belettra Almanako, Literatura foiro, La gazeto, kaj ankaŭ en revuoj kiel Esperanto, Monato, kaj evidente Le Monde de l'espéranto aperas pri-beletraj artikoloj. Ni ne forgesu la sociajn forumojn: Literatura babilejo estas interŝanĝejo de informoj kaj pensinstigaj vortoj. Kaj okazas diversaj aliaj aktivaĵoj dum multaj kunvenoj lokaj aŭ internaciaj. Belartaj konkursoj

kaj premioj instigas al kreado. La teskto de Abel Montagut, kiun ni prezentas en dulingva versio, apartenas al ĝenro malmulte uzita ĝis nun en Esperanto, Ĝi estas interesa romano, kiu kunigas diversajn trajtojn ne ofte kunigeblajn: krimromano, formiĝoromano, struktura fadeno konsistanta el retmesaĝoj. La enigmo de l'ar@neo aperis ankaŭ en kataluna kaj hispana versioj. Pri Abel Montagut vi povas legi ĉe https://eo.wikipedia.org/wiki/Abel_Montagut Kaj nun freŝa vento: konkurso por junuloj sukcese instigis al verkado de poemoj en Esperanto. Bonvenon al niaj junaj poetoj ankaŭ por la nuna jaro!

Claude Nourmont

Bilingue

LA ENIGMO DE L'AR@NEO

Eladi (Eli), dekoka liceano en la katalunia urbeto Borĝes, ricevis strangan retmesaĝon kun la subskribo IPS ILONO. Estas skribite, ke se li ne solvos kelkajn enigmojn kaŝitajn en diversaj eltiraĵoj el la tutmonda literaturo iomete modifitajn, lia patro kiun la sendinto akuzas pri instigo al iu sekta «kolektiva sinmortigo» estos murdita. Eli ne rajtas averti lin, nek la policon. Li turnas sin al sia fianĉino Mirjam kiu foriris por studi en Otavo. Ili komunikas per retmesaĝoj. Li petas helpon de Cecilja, lia instruistino pri la kataluna literaturo. En la romano legeblas ekstraktoj el la gilgameŝa epopeo ĝis nuntempaj verkoj, ĉu japanaj, finnaj, irlandaj, rumiaj, francaj, ktp. Plia pruvo, ke esperanto malfermas la pordon al la tutmonda kulturo.

(e@m) Merkredon, la 26an de februaro.

Cecilja diris ke ne facilos trovi la solvon.

- Eladi – ŝi vokis min per signo post la leciono – , viaj marsanetoj devos ankoraŭ atendi. La afero bildiĝas ĉiufoje pli komplika. Pri Ramsezo la 2a kaj pri la kopta lingvo, senprobleme. Vi povas serĉi en la Kataluna Enciklopedio, ekzemple.

- Konsentite.

Kaj pri la *Aventuroj de Sinuhe*, facilas aldoni aktualan referencon. Surbaze de ĉi libro, la finno Mika Waltari verkis romanon dum la kvardekaj jaroj kun simila titolo, pri kiu baldaŭ poste oni faris filmon.

- Prave, sinjo. Mi spektis ĝin televide ĉi pasintan someron: *Sinuhe, la egipto*.

- Tamen por la ceteraj titoloj kaj precipe por la identigo de la teksto, la afero nodiĝas. Nenie ajn troveblas manlibro pri egipta literaturo. En la Universitato de Lejdo, oni konsultas en la komputilo kun ĉi demando, kaj blanke. Kaj via patro, ĉu li ne povus helpi vin?

- Nu, fakte temas pri veto. Nepras ke li nenion sciu.

- Ĉu veto? Hm... – ŝi paŭtis – kaj kion pri la esploro surbaze de ĉi fragmento?

- Kiu esploro?

- Ĉu ni ne traktis tiel? Ke vi komparos ilin kun la lecionaj legaĵoj aŭ kun aliaj verkoj el la kataluna literaturo?

- Ĉu kompari?

- Streĉu la orelojn aŭ mi ĉesigos la kunlaboradon.

- Nu, bone. Donu al mi indikojn, sinjorino.

- Pli amike, Eladi, sen moŝtaĵoj. Mi jam diris. Ekzemple, ĉe la egipta fragmento, oni povas rilatigi ĝin kun *Tombejo de Sinera de Salvador Espriu*. Krome, ĉi aŭtoro tre bone konis la egiptan mitologion. Li magistriĝis pri Antikva Historio kaj egiptologio estis lia febro.

- Sed kiel mi eksciu tiajn rafinaĵojn?

- Mi vin helpos trovi la referencojn, la paralelojn kaj vi faros la komparadon, ĉu bone? Sinteza superrigardo, ĝi ne tro vastu.

- Konsentite. Sed vi pli altigos mian finan noton, ĉu?

- Kompreneble, ene de la komplementa poento.

- – Jen kio farendas por ke oni helpu – mi grumblis duone turnante min kontraŭ la muro.

- Neniam venas profito sen ŝvito. Kaj via kulturo certe kreskos per geometria progresio.

- Ĉit! Eĉ ne unu vorto pri matiko – mi elsaltis – , ĉar morgaŭ okazos pria ekzameno.

- Do, bonan ŝancon. Kaj eble morgaŭ mi havos pli agrablajn novaĵojn por via videoludo.

- Mi bridis mian langon. Konfuzi intereton kun videoludo! Ŝi estas sensava.

Abel MONTAGUT, *La Enigmo de l'ar@neo*, 279 p, Vieno IEM 2003

(pp 29-30)

Introduction au texte et traduction :

Anne Jausions

Borĝes: Les Borges Blanques, urbeto kie lernas kaj loĝas Eladi.

Lejdo: Lleida, urbo kun universitato, je 190 km okcidente de Barcelono.

sinjo: senĝene por sinjorino.

matiko: slange por matematiko.

Mika WALTARI (1908-1979), finna verkisto, famkonata pro siaj historiaj romanoj el kiuj *Sinuhe*, la egipto.

Salvador ESPRIU (1913-1985), hispana poeto, romanisto kaj dramisto en la lingvo kataluna, kiu renovigis kun Josep Pla kaj Josep Maria de Sagarra la katalunan prozon.

Abel MONTAGUT (naskiĝinta en 1953), mezlermeja instruisto pri la katalunaj lingvo kaj literaturo, kiu verkis en la kataluna kaj en esperanto.

L'ÉNIGME DE L'AR@IGNÉE

Éladi (Éli), lycéen de dix-huit ans dans la petite ville catalane Les Borges Blanques, a reçu un étrange message internet signé IPS IONO. Il y est écrit que s'il ne résout pas quelques énigmes cachées dans divers extraits d'œuvres de la littérature mondiale légèrement modifiés, son père, que l'expéditeur accuse d'être l'instigateur du « suicide collectif » des membres d'une secte, sera assassiné. Défense lui est faite de le mettre au courant, ainsi que la police. Eli se tourne vers sa fiancée Myriam partie étudier à Ottawa. Ils communiquent par courriels. Il demande de l'aide à Cécilia, son enseignante de littérature catalane. Dans le roman on peut lire des extraits qui vont de l'épopée de Gilgamesh à des auteurs contemporains japonais, finlandais, irlandais, roumains, français, etc. Une preuve de plus que l'espéranto ouvre à la culture du monde.

(e@m) Eli à Myriam. Mercredi 26 février Cécilia dit que l'énigme ne sera pas facile à résoudre.

- Éladí – me fit-elle signe après le cours – tes petits bonhommes verts devront encore patienter. L'affaire se révèle de plus en plus compliquée. Pour Ramsès II et la langue copte, pas de problème. Tu peux

chercher dans l'Encyclopédie Catalane par exemple.

- D'accord.

- Et pour les *Aventures de Sinouhé*, c'est facile d'ajouter une référence actuelle. À partir de ce livre, le finlandais Mika Waltari a écrit dans les années quarante un roman qui porte le même titre, dont on a ensuite

tiré un film.

- Tout-à-fait m'dame. Je l'ai vu à la télévision l'été dernier : *Sinouhé, l'Égyptien*.

- Mais l'affaire se complique quand même pour les autres titres, surtout pour identifier le texte. On ne trouve nulle part de manuel sur la littérature égyptienne. À l'université de Lleida si on interroge

- • • l'ordinateur, chou blanc. Et ton père, il ne pourrait pas t'aider ?
- Eh bien, en fait, il s'agit d'un pari. Il est indispensable qu'il reste en dehors du coup.
- Un pari, vraiment ?... – elle a fait la moue - . Et où en es-tu de ta recherche à partir de ces extraits ?
- Quelle recherche ?
- Est-ce qu'on ne s'est pas mis d'accord ? Que tu les compares avec les lectures du cours ou avec d'autres œuvres de la littérature catalane ?
- Comparer ?
- Débouche-toi les oreilles, ou j'arrête ma collaboration.
- Bon, bon. Donnez-moi des indications, madame.
- Prends un ton plus amical, sans affectation, Éladi. Je l'ai déjà dit. Par exemple, pour l'extrait égyptien, on peut le mettre en relation avec *Le Cimetière de Sinera de Salvador Espriu*. Et qui plus est, cet auteur connaît très bien la mythologie égyptienne. Son diplôme de master portait sur l'Histoire Antique, et l'égyptologie était son dada.
- Comment diable pourrais-je être au courant de telles subtilités ?

- Je t'aiderai à trouver les références, les parallèles et tu compareras, ça va ? Un point de vue synthétique, pas trop développé.
- D'accord. Mais vous augmenterez ma note, n'est-ce pas ?
- Bien sûr, dans le cadre du point supplémentaire.
- Qu'est-ce qu'il ne faut pas faire pour recevoir de l'aide... ai-je grogné en me tournant à moitié vers le mur.
- On n'a rien sans peine. Et ta culture générale progressera de façon exponentielle.
- Chut ! Ne me parlez surtout pas de maths – j'ai sursauté – car demain j'ai un contrôle là-dessus.
- Eh bien ! Bonne chance. Et peut-être que demain j'aurai de meilleures nouvelles pour ton jeu-vidéo.
- Je me suis mordu la langue. Confondre internet et un jeu vidéo ! Quelle tarte !

D'après Abel MONTAGUT,
L'Énigme de l'araignée, 279 p, Vienne
IEM 2003 (pp 29-30)

Introduction au texte et traduction :
Anne Jausions

Les Borges Blanques, petite ville de 5 000 habitants dans la province de Lleida.

Lleida, ville universitaire de 100 000 habitants, située à 190 km à l'ouest de Barcelone.

Mika WALTARI : 1908-1979, écrivain finlandais célèbre pour ses romans historiques dont *Sinouhé l'Égyptien*, 1945.

Salvador ESPRIU : 1913-1985, poète, romancier et dramaturge espagnol d'expression catalane qui, avec Josep Pla et Josep de Sagarra, a renouvelé la prose catalane. Il a été proposé comme candidat au prix Nobel de littérature.

Abel MONTAGUT : né en 1953, ancien professeur de langue et de littérature catalanes, traducteur catalan et auteur tant en catalan qu'en espéranto.

Baldur

Denove poezio ORFA. Forpasis la veterana esperantisto, fama verkisto kaj poeto Baldur Ragnarsson la 25-an de decembro 2018 en Rejkjaviko, Islando. Pri tiu grava figuro de nia kulturo ni parolos en venonta LME.

Francoj gajnintaj premion en la Belartaj konkursoj

BRANĈO PROZO

Tria premio al *Ewa Grochowska* el Francio, pro "Nesto de fenikso".

Unua premio al *Laure Patas d'Illiers* el Francio pro "Fermita pro aflikto".

SUBBRANĈO MIKRONOVELO

Unua premio al *Laure Patas d'Illiers*, Francio, pro "Homlupo".

Honoraj "senpremiaj" mencioj: Al *Ewa Grochowska* el Francio pro "Post-kuro"

BRANĈO TEATRAĴO

SUBBRANĈO MONOLOGO KAJ SKEĈO

Unua premio al *Laure Patas d'Illiers* el Francio, pro "Servi vin"

Honoraj "senpremiaj" mencioj: al *Laure Patas d'Illiers* el Francio, pro "Bonvenon »

Miguel Gutiérrez Adúriz Sekretario de la Belartaj Konkursoj de UEA

https://uea.org/asocio/komisionoj/belartaj_konkursoj
www.facebook.com/belartajkonkursoj

Laure Patas d'Illiers

Mallonga ligilo por tiu ĉi komuniko:
uea.org/gk/743a

ORATORA KONKURSO

Gratulojn al ĉiuj konkursintoj, kaj aparte al la unua premiito, Hans Becklin (Usono); al la dua premiito, André Levin (Francio), kaj al la tria premiito, Nicolas Viau (Kanado).

(revuo Esperanto, n° 1327(9),
septembro 2018)

Participez au concours Poésie en liberté

POEZIO TUT'LIBERA !

Poésie en liberté est un concours de poésie en langue française créé en 1998, mais pour la deuxième fois, il est possible d'écrire aussi des poèmes en espéranto.

- Thème et forme libre, avec un maximum de 30 vers ou lignes
- Participation gratuite
- Ouvert à tous les jeunes de 15 à 25 ans de tous pays
- Participation uniquement sur internet www.poesie-en-liberte.fr jusqu'au 1er avril 2019 (jusqu'au 30 avril en espéranto)

Le jury se réunira en mai pour désigner les lauréats, dans chaque catégorie, selon les pays et les niveaux d'étude. Les lauréats seront invités 3 jours à Paris en novembre, et leurs poèmes sont édités et diffusés par les éditions Bruno Doucet. En novembre dernier 40 lauréats sont venus à Paris. Parmi eux deux lauréats pour l'espéranto. Le 22 novembre, les prix ont été remis lors d'une grande cérémonie à Issy-les-Moulineaux.

A gauche, Eva Pechova (de Tchéquie) reçoit le 3ème prix espéranto des mains de Petr Dulak, ambassadeur de Tchéquie en France. A droite, Ingrid Berglund (de Suède) reçoit le 1er prix espéranto des mains de Didier Loison, vice-président d'Espéranto-France. Le lendemain, 23 novembre, une deuxième réunion a eu lieu dans les locaux de l'École Normale Supérieure avec l'aide des espérantistes de l'école. 60 personnes ont écouté les lectures de poèmes faites par les jeunes eux-mêmes, en français et en espéranto. Le concours 2019 est maintenant ouvert. Il est possible d'écrire plusieurs poèmes. Outre la participation au concours principal, en français et en espéranto, il est

possible d'écrire 3 poèmes sur les thèmes suivants, en français ou en espéranto :

- l'engagement (Prix Charles de Gaulle)
- être femme aujourd'hui (Prix Simone Veil)
- l'humour (Prix Jean Anselme)
- les droits de l'enfant
- Dis-moi dix mots
- Vivre avec

Les poèmes doivent être envoyés avant le 1er avril en français et avant le 30 avril en espéranto. On peut trouver toutes les informations et l'inscription sur le site www.poesie-en-liberte.fr ou en écrivant à gillestabard.pel@gmail.com

Gilles Tabard

Franca Esperanto-Instituto

EK AL LA TRIAGRADA EKZAMENO!

Ekde 2008 ekzistas Esperanto-ekzamenoj laŭ KER-sistemo por 3 niveloj (B1, B2, C1) el la 6 ekzistantaj. La KER-ekzamenoj taksas la kapablojn uzi la lingvon.

La FEI-ekzamenoj taksas aliajn fakojn rilate Esperanton. Pri movado, pri kulturo, pri historio. Estas antaŭvidita sesio de la triagrada ekzameno (Atesto pri Supera Lernado) en novembro 2019 en Parizo, do iom post la lerneja jaro 2018/2019.

La lasta sesio okazis la 10an de decembro 2017. Tri homoj partoprenis el kiuj du sukcesis: Claude BENSIMON kaj Abdel NOURI. Gratulon al ili !

La kvar legendaj libroj por tiu ekzameno estas:

- *Ne ekzistas verdaj steloj*, de Liven Dek mikronoveloj kun suplemento

- *Viktimoj*, de Julio Baghy. Klasika romano, kun streĉa intrigo pri amo kaj morto en siberia militkaptitejo. Mejloŝtono en la evoluo de la Esperanta prozo.

- *Zamenhof-strato*, de Roman Dobrzyński Interparoloj kun la nepo de la kreinto de la lingvo Esperanto.

- *La bona lingvo*, de Claude Piron Elokventa pledo por la riĉeco de la parolata Esperanto, surbaze de psikologiaj, stilaj kaj sociaj konsideroj

La libroj estas haveblaj ĉe la libroservo de Espéranto-France. Bonan legadon !

Claude Nourmont

Kongreso

KELKAJ IMPRESOJ PRI LA TRI-LANDA KONGRESO EN ZWEIBRÜCKEN, OKAZINTA PENTEKOSTE 2018

Estis trilanda kongreso kun la partopreno de la franca, germana kaj luksemburga asocioj kaj gastoj el aliaj landoj. Malmulte da francoj, malgraŭ najbareco (nur 50 el ĉ. 200 partoprenantoj). La luksemburga partopreno: ne-multaj homoj (sed se ni kalkulus proporcie al la loĝantaro, estas

certe la plej granda !), kaj la luksemburga asocio surpris la organizon de la ekskurso kaj ĉiĉeronado en la citadelo de Bitch. Imponaj libroservoj (minimume 5!) okupis plurajn salonojn. Surprizo: la ĉefa salono jam havis la nomon de esperantisto: la Reinhard-Selten-aŭlo estis nomita laŭ la nobelpremiito kaj

esperantisto, kiu mem iam prelegis en la altlernejo de Zweibrücken. Bongustaj manĝaĵoj, provizitaj de bonnivela manĝoservo, sed atendvicegoj... Iom da improvizo en diversaj eroj, sed ĉio solviĝis en bonhumoro... kaj la kongreso plaĉis!

Claude Nourmont

EKSKURSO AL PIRMASENS

Sabate la 19-an de majo estis organizita buseskurso al la najbara urbo Pirmasens. La urbo situas je 25 km de Du-Pontoj (Zweibrücken), ĉe la okcidenta rando de la "Palatinata Arbaro". Kvankam ne tiom da ŝuoj estas produktataj en Pirmasens hodiaŭ kiel siatempe, la urbo daŭre estas grava loko por la internacia ŝufabrikado. Krom la plej malnova fabriko de ŝuoj en Germanio (Peter Kaiser) troviĝas en Pirmasens la centroj de iuj aliaj konataj ŝumarkoj, ekzemple *Kennel & Schmenger*, *Semler*, *KangaROOS* aŭ *Bugatti*. Ĉe alveno en la busa stacio de Pirmasens, nian grupon akceptis la du gvidantoj de la urbo, kiuj emeritiĝis sed plezure gvidas turistojn. Nia grupo estis dividita en du, la germanparolantoj kun unu gvidanto kaj la aliaj kun la dua gvidanto. Tradukis nia akompananto Martin Thorenz kiu mem loĝas en Pirmasens. Ek al longa pieda vizito tra la urbo!!! Ni ne forgesu, ke tiu urbo estas konstruita sur sep montetoj... En la piedira zono troviĝas verŝajne la plej impresa vidindaĵo de la urbo. Fronte al la

Malnova Urbodomo kun ĝiaj regionhistoria kaj ŝua muzeoj leviĝas *Schlossplatz*, la grandega kastelŝtuparo kun la kastela fontano (*Schlossbrunnen*). La nova kultura centro de la urbo Pirmasens estas Forum *Alte Post*. Tie en la plene restaŭrita "Reĝa Bavara Poŝtoŝtacio" okazas ŝanĝiĝantaj artaj ekspozicioj, seminarioj, koncertoj kaj aliaj kulturaj okazaĵoj. De dek jaroj, en la iama plej granda ŝufabriko de Pirmasens, *Rheinberger*, troviĝas la unua scienca centro de Rejnlando-Palatinato. Tiu interaga muzeo *Dynamikum* ofertas pli ol 160 eksponaĵojn por tuŝi kaj elprovi.

INTERNACIA VESPERO

Dimanĉe la 20-an de majo okazis en la granda salono de la kongresejo la Internacia Vespero. Malfermis la spektaklon la Internacia Koruso Z-M-O kiu ĉarmis la spektantojn kantante en pluraj lingvoj el kiuj Esperanto. Sekvis la artaj prezentoj de la Danca Studio « Oriento de Elmira ». La grupo prezentis plurajn dancojn kaj belajn kaj diversajn kostumojn kun multaj dan-

cistinoj el diversaj aĝoj de knabinoj ĝis plenkreskuloj. Vere, oni diru ke tiu danca studio estas unu el la plej ekzotaj dancgrupoj el la regiono. Por la plej granda feliĉo de la spektantoj, la dancgrupo kaj la koruso prezentiĝis alterne sub formo de unu danco, unu aŭ du kantoj. Memkompreneble, tio multege vigligis la unuan parton de tiu internacia vespero. Kiel tria parto de la vespero, la grupo « La kompanoj » kantis kantojn de Jacques Brel en Esperanto. Ne plu necesas prezenti « La kompanoj », ne-fiksitan kunularon naskitan kadre de la asocio Esperanto-Gironde. La grupo kunigas amatorajn artistojn por muzikaj kaj teatraj spektakloj. Ni memoru pri « Brel kaj la Gigantoj » dum la nacia vespero de la 100-a UK en Lille. Ĉi-vespere kantis Pjer (gitaro, banĝo, voĉo) kaj FaMo (voĉo kaj akordiono). Bela vojaĝo tra la mondo dank'al la ekzotaj dancoj, la kantoj en diversaj lingvoj, sen forgesi la faman artiston Brel. Mirinda vespero lerte animita fare de Martin Thorenz, kiu ankaŭ gvidis la ekskurson al Pirmasens.

Raymonde Coquisart

SINTEZA RAPORTO

LA TURNEO DE ZDRAVKA METZ KAJ NORMAND FLEURY

Zdravka kaj Normand prelegvojaĝis de la 1a ĝis la 16a de majo. Ĉiuj vizititaj kluboj lokiĝas en la nordokcidenta parto de Francio, nome: Amiens, Tours, Le Mans, Nantes, Douarnenez, Plouezec, Saint-Malo, Rennes kaj L'Aigle.

Zdravka proponis prelegon pri sia propra sperto kiel migrinto de Kroatio al Kanado dum Normand faris profesion analizon pri la rilato de la homaro kun la arbaroj. Ambaŭ temoj estis preskaŭ ĉie prezentitaj. « Kvankam tre malsamaj, ili plaĉis » skribis Amiens, Le Mans. Ĉiuj kluboj laŭdis la klaran kaj facile kompreneblan stilon de la du prelegantoj (Nantes: « eĉ la komencantoj bone komprenis »). Ankaŭ rimarkinda estis la diaporamo de

Normand (Tours) pri la nuna situacio de la arbaroj kaj kion fari por protekti ilin, t. e. nin protekti.

Talentaj, atentemaj, afablaj (ĉiuj kluboj), Zdravka kaj Normand respondis al multaj demandoj de la publiko. Publikaj kunvenoj okazis en Tours, Le Mans, Nantes kaj Saint-Malo. Rennes kaj Amiens organizis enkluban aranĝon. Douarnenez vizitigis, kun interveno de Zdravka, la Solidaran Domon en Kermarron. En Plouezec, la prelego de Normand okazis dum tradicia esperantista pikniko. En L'Aigle, kunvenis la normandaj esperantistoj okaze de sia Ĝenerala Asembleo. Entute ĉeestis, proksimume, 140 esperantistoj kaj 50 ne-esperantistoj. La gazetaro ne raportis pri la publikaj aranĝoj, kelkloke nur aperigis anoncon.

Estus tro longe, raporti pri la renkontiĝoj, vizitoj kaj vespermanĝoj kiujn proponis la lokaj kluboj. Ni tamen notu la viziton al Gaby Tréanton, nun 98 jaraĝa. En L'Aigle, Normand ĉeestis prelegon de loka historiisto pri la migrado de normandianoj, de la regiono Perche al Kebekio. Li ricevis kelkajn informojn pri patrino praavo.

Senhezite, ni diru, ke tiu turneo tre plaĉis al la kluboj, la lokaj esperantistoj, la publiko. La kluboj kontentige interŝanĝis por sukcese preterpasi trajnaj malfacilaĵojn. Je la fino de la normanda aranĝo, Normand sin deklaris preta por nova turneo en 2019. Tio ne falis en surdan oreilon...

Yves NICOLAS

Prelegvojaĝo

SINTEZA RAPORTO PRI LA TURNEO DE GEORGI MIĤALKOV (Julian Modest)

De la 28a de majo ĝis la 23a de junio, Georgi Miĥalkov rondvojaĝis nome de Espéranto-France. Li vizitis grupojn en Parizo (sidejoj de EF kaj de Sat-Amikaro), Bruselo, Strasbourg, Lyon, La Ciotat, Montpellier, Ariège, Toulouse, Périgueux, Brive, Limoges kaj Châteauroux.

Georgi, ne tre vojaĝema, iom timis tiun unuan restadon kaj longan veturadon en Francio, kaj ni mem esperis, ke ĉio estos en ordo malgraŭ anoncita striko de la fervojistoj. Efektive la kluboj inter si tre bone komunikis kaj solvis ĉiujn veturajn obstaklojn, neniu grava mispaŝo okazis.

La kluboj elektis kiel prelegtemojn « Nuntempa bulgara artkulturo » (6 foje), « Urboj de Nigra Maro » (4 foje), Historio de Bulgario (3 foje) Esperanto

literaturo (3 foje) sed dum tiuj prelegoj ofte venis tre diversaj demandoj, notinde pri la nuna vivo en Bulgario. Kiel bone resumas Lyon, « La temo, Bulgario, estis tre nova por ni ». En sia propra raporto, Georgi skribis, ke « tre malmultaj inter la francoj konas

Bulgarion ». La publiko ĝenerale tre ŝatis la prelegojn. « Publiko tre atenta » (Strasbourg), « Prelego tre interesa » (Lyon, Brive), « ni lernis multon pri

Bulgario danke al li » (Limoges). « Tre klaraj prezento kaj parolado » (Périgueux) dum Lyon konfirmis « Parolis li tre klare kaj verve ». La kluboj elektintaj la temon

« Urboj de Nigra Maro » tamen preferintus samtempan prezentadon de la fotoj kaj de la komentoj por preterpasi

« prelegon abstraktan » (Bruselo), la sola loko kie «li ne vere sukcesis kapti la aŭskultaran atenton ».

Fama verkisto en Esperantujo (« Domaĝe, ke li ne proponis prelegon pri siaj propraj verkoj. Certe, Georgi estas tro modesta », Parizo), li vendis librojn okaze de diversaj prelegoj « la ok ekzempleroj de 'Murdo en parko' vendiĝis en nia urbo » (Lyon) kaj interŝanĝis pri sia arto diversloke, notinde en Ariège kie aperis interesaj artikoloj en « La Dépêche » (Mirepoix) kaj « Le petit journal ». « Tre sukcesa renkonto » notis tiu klubo.

Bedaŭrinde, neniu alia artikolo en la aliaj urboj. Toulouse filmis lin dum prelego kaj publikigos tiun filmon kun subtekstoj en la franca (bona ideo kiu parte respondas al la demando de Lyon

kiu volus « interŝanĝi konsilojn pri kiel rilati ekster la movado »). Strasbourg okazigis la prelegon en kooperativa kafejo, La Ciotat en Cira kaj Grand Portique, Toulouse en asocia kafejo dum Brive kunlaboris kun loka kulturdomo. En Châteauroux la prelego estis en « Maison des droits de l'enfant (domo de la infanaj rajtoj) ». Georgi intervenis en kulturejo 'Le Léo' (eksa Foyer Léo Lagrange) de Foix.

Laŭ la klubaj raportoj, Georgi renkontis iom pli ol 200 esperantistojn. La publiko ne esperantista videble malmultis (proksimume 30 homoj, laŭ la raporto de nur 4 kluboj) sed la kontaktoj eble fruktodonas kiel en Banat (Ariège) kie okazis verkista renkontiĝo (plurlingva deklamado de poemoj kaj interŝanĝo de libroj kun « organizantino de 'Festi'scrib' kiu petis E-atelieron por sekva okazaĵo ».

Ĉiuj kluboj notis, ke nia amiko estas « interesa », « agrabla », « afabla », « absolute ĉarma ». Sialflanke, Georgi skribis, ke « la afableco de la gastigintoj kortuŝis min » kaj ni lasos lin konkludi :

« Mi ne scias ĉu en aliaj landoj la esperantistoj organizas similajn rondvojaĝojn sed, laŭ mi, la franca turneo estis tre utila ne nur por mi sed same por la francaj esperantistoj kiuj havis eblecon pli bone koni Bulgarijon, la originalan E-o literaturon kaj praktiki la lingvon. Tiu ĉi rondvojaĝo ankoraŭfoje montris al mi, ke E-o estas la plej unika lingvo en la mondo ».

Prave, Georgi ! Dankon al vi kaj al la samideanoj kiuj akceptis vin.

Yves NICOLAS

UK

ELSTARAJ AGANTOJ DIPLOMITAJ EN LISBONO

En la Solena Fermo de la 103-a Universala Kongreso en Lisbono estis anoncigitaj la nomoj de 14 ricevantoj de Diplomo pri Elstara Agado kaj de Diplomo pri Elstara Arta Agado. Inter tiuj pluraj francoj estis premiitaj.

Diplomo pri Elstara Agado:

François Lo Jacomo, matematikisto, membro de la Akademio, pro la multjara reprezentado de UEA ĉe Unesko en Parizo, inter alie kiel ĉeforganizanto de la ceremonio de la 11-a decembro 2017.

Aldone li ricevis la duan premion en la branĉo « prelegoj » de la konkurso Premio Pirlot de AIS por la prelego Primmombroj (IKU 2017).

Diplomo pri Elstara Arta Agado:

Fabrice Morandea «FaMo», pro la elstara kontribuo al la muzika Esperanto-kulturo, kiel akordion-ludanto, kantisto, aktiva membro de la Kompanoj kaj inter

alie pro la ĵus lanĉita albumo «Brel en Esperanto».

Cyrille Poulet «Platano», pro la elstara kontribuo al la repstila Esperanto-muziko, inter alie per la eldono de la unua hiphopa KD en Esperantio, en la duopo La Pafklik, kaj la daŭra aktiveco unuope, sub la artistana nomo Platano.

(Info: UEA)

Lucien Giloteaux (1929-2018)

Kun bedaŭro mi sciigas vin, ke mia patro Lucien Giloteaux forpasis la 3an de novembro, 89-jara. Li lernis Esperanton en 1947, do antaŭ 71 jaroj! Dum la tuta vivo li estis tre aktiva Esperantisto. Li konatiĝis kun mia patrino dank' al Esperanto, li foje instruis Esperanton, sed li plej ŝatis verki artikolojn. Li ofte kontaktis la lokajn ĵurnalojn kaj ankaŭ kunlaboris kun Heroldo de Esperanto. Li multe vojaĝis. Lia unua Universala Kongreso estis en 1950, kaj poste li partoprenis multegajn kongresojn kaj renkontiĝojn. Lia lasta Universala Kongreso estis tiu en Lille en 2015, en kiu ankaŭ mi partoprenis. Ĉi-kune foto de mia patro kun lia tre ŝatata skribmaŝino. Se vi deziras aŭskulti mian patron, spektu tiun filmeton, kiun mi faris en Aŭstralio en 2009 : <https://www.youtube.com/watch?v=GCiQ5sDqic>

Nicole Else

Renata Chassard (1937-2018)

Post la UK en Lille mia fratino Renata estis laca. En julio 2018 ŝi eniris maljunulejon en Béarn, kie loĝas ŝia filino. Sed la 21an de septembro ŝi ne vekigis. Mia fratino partoprenis en multaj UKoj. Ŝi aktivadis inter radioamatoroj. La alta anteno en Foulayronnes (47) estas malmuntita. Ŝiaj amikoj en la tuta mondo ne plu aŭdos ŝian ridon.

Jacques Caubel

Luiza Marin (1923-2018)

Louise MARIN estis ĉefdelegito de UEA por Francio dum multaj jaroj kaj persone konis ĉiujn delegitojn. Instruistino en baza lernejo laŭ Freinet-metodo, ŝi kunlaboris ĉe ICEM-Esperanto, kaj kiam ŝi emeritiĝis, ŝi deĵoris en la sidejo de Esperanto-France kvazaŭ profesia sekretario. En la UK en Montpellier ŝi gvidis la teamon de deĵorantoj. Ŝi plu estis delegito de UEA ĝis la forpaso! Ĉu rekordo?

Renée Triolle, ĉefdelegito de UEA por Francio

Lorsque Susanna nous a informés du décès de Luiza j'ai senti une grande peine. Et je tiens à la remercier, du fond du coeur, pour toute l'aide qu'elle m'a apportée. Depuis plusieurs années je m'intéressais à l'espéranto; j'avais appris pratiquement seule, -surtout avec la méthode Assimil dont j'apprécie la méthodologie. Je me suis aperçue qu'il me manquait la pratique de la langue. Je suis allée au siège de l'association et me suis inscrite à la *babila rondo* du lundi. Cette séance était animée par Luiza et Materna. Je comprenais assez bien les intervenants. Mais je n'étais pas très loquace. Luiza a fait le maximum pour favoriser ma prise de parole. Merci Luiza. Je vous dois beaucoup.

Madeleine Crépatte

Ginette Martin (1938-2018)

Preskaŭ hazarde mi eksciis pri la forpaso de Ginette Martin, lunde la 3an de decembro. Ŝi estis 80-jara.

Ginette havis multajn meritojn pri Esperanto, ŝi klopodadis varbi kaj instrui la lingvon en sia ĉirkaŭaĵo, sine de orientfranca Esperanto-Federacio. Ŝi kreis grupon en Gérardmer (88), kien ŝi invitis plurfoje prelegantojn el diversaj landoj.

Sed ŝia alia ĉefa merito estas, ke ŝi kuraĝe entreprenis la tradukadon de esperantaj verkoj por konigi ilin al la franclingva publiko: *La Zamenhofstrato (La rue Zamenhof)*, *Kroata milita noktlibro (Journal de nuit)*, *Flugi kun kakatuo* (*Comme un vol d'oiseaux sacrés*), *La ŝtona urbo (La ville de pierre)*, *Kiam mi estis la plej feliĉa en mia vivo*. Kaj mi konstatis, ke ankoraŭ tute lastatempe ŝi estis okupata pri la tradukado de la raportoj de HORI Jasuo pri Fukuŝima kaj la sekvoj.

Ĝis 2018 ŝi partoprenis en diversaj kongresoj kaj kunvenoj, enlande kaj eksterlande, laste en Lisbono. Daŭre ŝi raportis pri tiuj kunvenoj en la regiona bulteno La Informilo.

Claude Nourmont

Historio

Historio de la Akademio de Esperanto,

de Carlo Minnaja, *eld. Itala Esperanto-Federacio, Milano, 2018, 314 p., 17 x 24 cm, ISBN 978 88 96582 23 7*

Jen grava libro. Ĝi nepre estu legita kaj poste restu sur la bretaro, ĉiam facile atingebla, de ĉiu serioza esperantisto apud la libroj, kiuj ebligas trovi ĉion, kio estas grava pri, por kaj pro Esperanto. Per tiu libro, kiel estro de la Komisiono pri Historio de la Akademio de Esperanto, la aŭtoro bonege plenumis sian takson.

Kvazaŭ Akademio estus vivanta homo

Temas pri ia biografio, kvazaŭ Akademio estus vivanta homo, kiu naskiĝis en 1905 kaj ankoraŭ nun bone fartas. Fakte ia aŭtobiografio, verkita ene de la Akademio, iasence la Akademio skribis pri si mem, ĉar la aŭtoro estas membro de la Akademio ekde 1973, denaska esperantisto ekde 1940 kaj multege verkis, tradukis en kaj el Esperanto kaj agis por Esperanto.

Doktoro pri matematikaj sciencoj kaj pri historio, profesoro ĉe diversaj universitatoj italaj kaj usonaj, Carlo Minnaja havas prestiĝan kaj plenplenan vivo-resumon, kiu garantias profesian historian laboron. La kvara paĝo de la kovrilo konvinkas nin, ke verŝajne estus tre malmultaj aliaj homoj, kiuj povus tiom kompetente kaj sperte verki tiun libron.

Malgraŭ tiom da kompetentecoj, Carlo Minnaja plene sukcesis verki, ne nur historian libron sed verkon legeblan kiel romanon. Legante la libron, mi ĝuis ke la aŭtoro estas ankaŭ homo kun koro kaj sentoj. Li mem enkonduke anoncis: "Historiisto, male al kronikisto kiu nur registras faktojn, klopodas ankaŭ interpreti ilin kaj elmetas proprajn konsiderojn."

Ĉu trankvila ripozejo?

Ne imagu, ke la Akademio estas trankvila ripozejo. Okazis kvereloj, debatoj kelkfoje malserenaj, personaj konfliktoj, malafablaj kritikoj de interne kaj de ekstere. Kiel en bona romano, ne sen suspenso, la aŭtoro sukcesis fari el tiaj okazaĵoj aventurojn, kiuj ofendis kelkajn homojn, sed fine ne nocis al Esperanto, kaj eĉ kelkfoje profitis al nia kara lingvo danke, ekzemple, al

utilaj klarigoj. En 1989-1990 iu konsideris, ke la Akademio troas pri neologismoj, lingvistikaj teorioj, ktp. kaj pro tio proponis, en letero kiu aperis en revuoj, "Kontraŭakademion" de veraj parolantoj. Tio vekis ŝokon kaj oni taksis tion danĝera, kaj la libro rakontas kiel digne oni mastrumis tiun krizon. La persono, kiu okazigis la krizon nun estas ano de la vera (do ne la kontraŭa) Akademio.

Finfine, kion do faras la Akademio?

En la sama epoko, la tiama redaktoro de la UEA-revuo Esperanto publikis en ĝi artikolon, kiu enhavis la frazon: "finfine, kion do faras la Akademio?" La demando provokis akran polemikon. Ĉu vi scias kiu tiam estis la redaktoro de la revuo Esperanto? Kiam vi malkovros la respondon, vi vidos ke tiu mispaŝo ne malebligis al la redaktoro fariĝi prezidanto de UEA, sed tamen pli ol dudek jarojn poste.

Okazis pli grandaj bataloj, ekzemple pri "ata/ita" (participoj) aŭ "-io/-ujo" (landnomoj), kiuj daŭris, daŭris ... eble daŭros. Sed la aŭtoro bone priskribis la problemojn, tiamaniere ke se vi celu fariĝi fakulo pri tiaj aferoj, vi nun posedas bonegan historian bazon. Malgraŭ tiom da kvereloj, oni konsoliĝu per la fakto ke la esperanto-popolo vere amas la Akademion. Tion atestas la ĉiama bonega partoprenado en la publikaj akademiaz prezentoj dum la UK-oj.

Historio kaj referencoj

En la libro mi distingas du partojn. En la unua, de 190 pagoj, post enhavo-tabelo kaj antaŭparolo de John Wells, dojeno de la Akademio, la aŭtoro agrable rakontas la historion de la Akademio. Li eĉ - en la unua ĉapitro - priskribis la prahistorion de la Unua Libro (1887) ĝis naskiĝo de la Lingvo Komitato (1905). Sekvas 12 ĉapitroj de la Unua Universala Kongreso (1905) en Bulonjo, Francio, ĝis nun. Fakte la

historio de la Akademio estas la historio de Esperanto mem vidita de la Akademio.

La dua parto, en 124 paĝoj, bonege riĉigas la verkon kaj faras el ĝi bonan traktaĵon, kie oni trovas: referencojn; listojn de personoj apartenintaj al la Lingvaj Institucioj tra la jaroj, de konsisto de la Lingvaj Institucioj en la diversaj jaroj; liston de la prezidantoj de la Lingvaj Institucioj; liston de la verkoj premiitaj de la Akademio; bibliografion, indeksojn de personoj, temoj, verkoj, revuoj, eldonejoj, lokoj kaj bildoj.

Zamenhof, kia genio!

Mi neniam enuis legante la libron kaj ofte pensis: Zamenhof, kia genio! Li ne nur kreis kaj donacis la lingvon, kaj ankaŭ proponis al ni du gravajn ilojn, la Fundamento kaj la Akademio. Danke al ili Esperanto restas vivanta lingvo pli ol cent jaroj post

la forpaso de Zamenhof. Mi ŝatis legi pri la granda kaj la eta historio, pri la lingvaj kaj personaj konfliktoj. Kelkfoje la etoso ne estas ripoziga ĉe la Akademianoj. Sed se oni konsideras la tutan historion, estas nur unu konkludo: la Akademio bone laboras kaj estas grava institucio por la vivo mem de Esperanto.

Sendube la libro *Historio de la Akademio de Esperanto* estas, kaj restos, utila kaj grava por instruistoj, kleruloj kaj sciencistoj. Ĝi estas bona ilo, por kiu volas ion serĉi simple por la plezuro de mem-klerigado, aŭ por intelekta, eĉ scienca, laboro. Ĝi estas fonto por trovi laborkampojn kaj temojn por disertacioj.

Al la mezaj esperantistoj, mi diru, ke se vi ne kutimas legi tiajn librojn, ĝi povus esti iom malfacila en la komenco, sed se vi ne tro rapide forlasas la libron, vi sufiĉe rapide alkutimiĝos al la lerta stilo de Carlo Minnaja. Legante tiun libron oni vere perfektigas pri la lingvo kaj ankaŭ pri la historio de la lingvo kaj de la movado.

Bernard Behra

Humure

Surprizeto

En lastatempe aperinta libro de Amélie Nothomb, *La bouche des carpes, entretiens avec Michel Robert*, p. 127:

- Vos livres sont aujourd'hui traduits dans bon nombre de pays d'Europe et d'ailleurs, que ce soit en tchèque, hongrois, chinois, portugais du Brésil, danois ou même en espéranto!

- Il y a, pour cette dernière langue, une anecdote amusante. Mon éditeur espérantiste est fermier dans l'Allier et m'a informée que j'étais le troisième auteur de son catalogue...après San Antonio et le marquis de Sade!

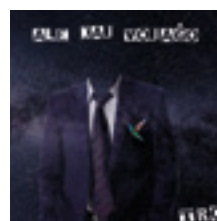
La eldonisto estas fakte la tradukinto Ĵak Le Puil, kiu ne estas farmisto sed artisto, kaj cetere ne estas en Allier sed en Cher. Kaj en lia katalogo estas multaj aliaj verkistoj (sed oni citas nur la tradukojn el francaj verkistoj). Eldonejo estis en Pollando...

Muziko

Jen la plej freŝaj novaĵoj okazintaj ĉe **VINILKOSMO!**

Dum la jaro 2018, Vinilkosmo aperigis 6 novajn albumojn! Cetere ni poluris nian retejon, vinilkosmo-mp3.com por pli facila

uzado! Ni rememorigas al vi ke ĉiuj eldonaĵoj troveblas en ajna formato (inkluzive KD-formate) ĉe nia nun sola retejo vinilkosmo-mp3.com

Muziko

Muzika aktivado de **VINILKOSMO** kompromitita!!!

Tre bedaŭrinde ni konstatis gravan malkreskon de la intereso al esperanto-muziko en la jaro 2018 kun gravaj konsekvencoj... tio estas ege malmultaj diskovendoj, sed ankaŭ ege malmultaj elŝutaj vendoj.

Paralele pli kreskis la elsendflua aŭskultado sed tre bedaŭrinde ĝi ne sufiĉe pagas por vivtenigi la eldonejon. Pro tio estis kreita la **ABONKLUBO** kiun ni vidis kiel alternativon helpe de la justa elsendfluejo (Divercities Music) por pludaŭrigi la muzikproduktadon kaj eldonadon. Sed tre bedaŭrinde post tri jaroj da ekzisto ni devas konstati ke ankaŭ la **ABONKLUBO** malsukcesas.

Videble homoj preferas daŭre aŭskulti muzikon senpage en aliaj retejoj. Vinilkosmo provos ankoraŭ elteni unu plian jaron sed se en 2019 ne inversiĝos la situacio kaj ne multobliĝos abonantaro de la **ABONKLUBO** kaj la uzantaro de Divercities Music, **Vinilkosmo devos fermi.**

Konsekvencoj de la fermo de Vinilkosmo estos jenaj:

- tuja malapero de la katalogo de Vinilkosmo en la reto.

- **malaperos** la ebleco de **regula muzikproduktado**, eldonado de novaj albumoj de artistoj, aŭ reeldonoj de malnovaj albumoj. Esperantistoj devas konscii ke ne eblas uzi kaj aŭskulti

Esperanto-muzikon sen subteni ĝin pli aktive kontribuante por ke ĝi pluviu.

Do konklude kaj praktike, **la nura alternativo por eviti fermon de VINILKOSMO estas ke ĉiuj homoj kiuj volas daŭre povi aŭskulti Esperanto-muzikon (el la katalogo de Vinilkosmo) aliĝu al la ABONKLUBO.**

Sen tio, en 2020 tute malaperos la muzik-katalogo de Vinilkosmo el la interreta pejzaĝo.

Dankon pro via atento kaj via subteno !

La tuta teamo de Vinilkosmo
<https://www.vinilkosmo-mp3.com/eo/vinilkosmo-abonklubo/abonoj-abonklubo.html>

Raporto

Vojaĝo al malpermesitaj urboj

A Ankorau troviĝas neloĝeblaj urboj en Fukuŝima

La 20an kaj la 21an de novembro ni, apartenantaj al kontraŭnuklea movado en mia gubernio Gunma, vojaĝis al la marborda regiono de Fukuŝima, kie estas 10 nukleaj reaktoroj. TEPCO decidis forĵeti ĉiujn 10 reaktorojn, ĉar ĝi antaŭvidis, ke ĝi ricevos subtenon nek de la gubernio nek de ĉiuj 59 komunumoj.

Ni trapasis la urbojn Futaba kaj Ookuma, kie estas tiuj difektitaj kvar reaktoroj. Eĉ en buso la ciferoj, kiuj montras fortecon de radioaktiveco, pli kaj pli grandiĝis al preskaŭ 3 mikrosivertoj (oni ne rajtas loĝi en lokoj pli poluitaj ol 0,23 mikrosiverto). Laŭ la nacia vojo n-ro 6 troviĝis forgesitaj domoj, oficejoj, vendejoj, apartamentaroj fermitaj per bariloj kaj kampoj kovritaj de herboj. La eksaj loĝantoj loĝas ie en la tuta Japanio, jam perdinte esperon reveni al sia hejmo. La urbaj administracioj translokiĝis al aliaj urboj kaj strebas restarigi la urbon, sed tio estas malfacila.

Gimnastikejo de la mezlernejo Tomioka. Restas vivsignoj de rifuĝintoj post la katastrofo. Sur la podio estas panelo de kursfina ceremonio kun flagoj japana, urba kaj lerneja.

Novaj enloĝantoj

Ni vizitis ankaŭ la urbojn Tomioka kaj Naraha, en kiuj estas permesite por eksaj loĝantoj reloĝi, sed en efektiveco revenis malmultaj homoj. La urboj klarigas, ke pli ol 40% de la urbanoj revenis, sed en tiu proporcio estas multaj novaj enloĝantoj, nome laboristoj por la reaktoroj, do oni supozas, ke nur 30% de la eksaj loĝantoj (preskaŭ ĉiuj estas maljunuloj) revenis. Apud la forĵetita mezlernejo ni renkontis promenantan maljunulon 90-jaran, kiu diris, ke antaŭe tie loĝis pli ol 100

familioj, sed nun nur 3. Li loĝas kun sia edzino. Dum multaj tagoj li interparolis nur kun sia edzino, do li estis ĝoja renkonti nin. Per aŭtomobilo li iras por aĉeti necesaĵojn, sed ĝis kiam li povos vivi tiamaniere?

Anstataŭ eksaj loĝantoj venis novaj loĝantoj, kiuj laboras por la nukleaj centraloj. Por ili konstruiĝis kun monhelpo de la registaro multaj apartamentaroj. La eksaj loĝantoj estas malkontentaj pro tio, ke la urbo ŝanĝiĝis kaj perdis la eksan amikan etoson.

Novaj distriktoj

En la urbo Naraha oni konstruis novan distrikton “Emi-ful Town” (Urbon plenan de ridoj) por loĝantoj, precipe por maljunuloj. Kiel tiu viro en Tomioka, ĉefe revenis maljunuloj, kaj ili devas loĝi dise en diversaj lokoj. Tio estas tre maloportuna por tiuj maljunuloj, kaj ankaŭ por la urbo, kiu devas zorgi pri ili. Tial la urbo konstruis loĝkvartalon por ili, invitinte vendejojn. Sed ankoraŭ estas multaj liberaj terenoj sen domoj. Ĉu eksaj loĝantoj volas kaj povas loĝi en tiu nova kvartalo, forlasinte sian eksan domon kaj aĉetinte novan domon?

Panelo de la urba deklaro

Antaŭ la gimnastikejo de la mezlernejo Tomioka staris panelo de la urba deklaro. Ĝi tekstas jene:

1. Ni faru la urbon plenan de floroj kaj verdaĵoj.
2. Ni zorge vartu infanojn por nia estonteco.
3. Ni ĉiuj diligente lernu kaj faru la urbon plenan de espero.
4. Ni laboru ĝoje kaj faru la urbon plenan de energio.
5. Ni prizorgu unu la alian kaj faru la urbon plenan de varma koro.
6. Ni observu la regulojn kaj faru la urbon plenan de agrableco.

(Deklarita en julio 1984)

La nuklea reaktoro n-ro 1 de la nuklea centralo n-ro 2 de Fukuŝima ekfunkciis en aprilo 1982 kaj la nuklea reaktoro n-ro 2 ekfunkciis en februaro 1984. Certe, kiam kleraj urbanoj preparis tiun deklaron, ili vidis prosperon dank’ al la nuklea centralo situanta en sia urbo. Ŝajnis, ke tiu prospero daŭros. Ŝajnis, ke ili elektis la ĝustan vojon, akceptinte la nuklean centralon, tamen ili eraris. La nuklea akcidento momente detruis multjaran klopodon de la urbanoj por la brila estonteco. Nun en la urbo malo okazas, kaj ĝi okazos preskaŭ eterne.

HORI Jasuo

Esperanto

kongreso en Dovro, 12an–16an de Aprilo 2019

<https://esperanto-france.org/kongreso-2019>

